

משולחן שלמה

עיונים ופנינים בפרשה משיעוריו של

הגאון הינוקא
רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

גליין
186

פרשת במדבר

במדבר סיני באוהל מועד

וַיִּדְבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינִי בְּאֹהֶל מוֹעֵד (א, א). כתב הרמב"ן (בהקדמה לספר במדבר) שלכך הסמיך כאן הכתוב 'מדבר סיני' ל'אוהל מועד', כי בא כעת ללמד את סדר הכבוד הראוי במשכן ה', איך תהיה משמרת המשכן וכליו, ואיך יחנו סביב, ואיך יתנהגו בו בחניה ובמסע וכל כיוצא בזה, והוא בדומה לאשר הגביל ה' את הר סיני בעת ששכן עליו כבוד ה' ליתן התורה לישראל, שנצטוו ישראל מלעלות בהר "פן יהרסו אל ה' לראות ונפל ממנו רב" (שמות יט, כא), כי הוצרכו אז לידע סדר הכבוד הראוי בשכינה.

יפה היא הצניעות

והוא כענין שאמרו בתנחומא (במדבר, ג) שתחילה דיבר הקב"ה עם משה בסנה (שמות ג, ד), ולאחר מכן במדין (שמות ד, יט), ולאחר מכן במצרים (שמות יב, א), ולאחר מכן בסיני (במדבר א, א), וכיון שהוקם המשכן אמר הקב"ה, יפה היא הצניעות, שנאמר (מכה ו, ח) "והצנע לכת עם אלהיך", והתחיל לדבר עמו באהל מועד. כי ראויה היא הצניעות לדברי תורה, כמו שדרשו דבי רב ענן במסכת סוכה (בדף מט ע"ב) מה שנאמר בתורה "חמוקי ירכיך" (שה"ש ז, ב), שלכך נמשלו דברי תורה כירך, לומר לך, מה ירך בסתר אף דברי תורה בסתר, ואמרה הגמרא, שהוא מה שדרש רבי אלעזר בכתוב זה 'הצנע לכת עם אלהיך', שזו הוצאת המת והכנסת כלה לחופה, ודברים קל וחומר, מה דברים שדרכם לעשותם בפרהסיא אמרה תורה 'הצנע לכת', דברים שדרכם לעשותם בצנעא, כגון דברי תורה, על אחת כמה וכמה.

עוז לעמו יתן

אמנם תחילה וראשית ניתנה התורה במדבר סיני בפרהסיא ובגלילוי לעין כל, שהוא דרך עזות, כנאמר בזה "ה' עוז לעמו יתן" (תהלים כט, יא), ואמרו במסכת זבחים (בדף קטז ע"א) שכשניתנה תורה לישראל היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו, וכל מלכי אומות העולם אחזתם רעדה בהיכליהם ואמרו שירה, ונתקבצו כולם אצל בלעם הרשע ואמרו לו מה קול ההמון אשר שמענו, אמר להם, חמדה טובה יש לו לקב"ה בבית גזיו שהיתה גנוזה אצלו לתקע"ד דורות קודם שנברא העולם, וביקש ליתנה לבניו, מיד פתחו כולם ואמרו 'ה' יברך את עמו בשלום'.

מלך עז ימשל בם

כי לצורך הכנעת אומות העולם נדרשת מידת העזות שמצד הקדושה, כמו שאמרו שם בתנחומא (במדבר, ג) שעל כך אמר הקב"ה "וְיִסְפְּרָתִי אֶת מִצְרַיִם בִּיד אֲדֹנָיִם קֶשֶׁה, ומלך עז ימשל בם" (ישעיה יט, ד), שהכניע למצרים במכות שהכה בהם, ונתנם ביד 'מלך עז' שימשל בם, זה משה שהיה מלכה של תורה הנקראת עוז, כנאמר בה 'ה' עוז לעמו יתן'. כי מפני שטבע אומות העולם עז, אינם יכולים להבין בטובת

הקב"ה עימהם ללא מידת העזות בו נוהג הוא עימהם, וכאשר מסתיר ה' ב"ה פניו הנה אינו נוהג עימם בעזות ובזה אינו מגלה להם טובו, כמו שאמר רבי יהושע בן לוי שם בתנחומא (במדבר, ג) שאילו יודעים היו אומות העולם מה יפה להם בית המקדש, היו מקיפים ושמרים אותו, כי יפה היה הוא להם יותר ממה שהיה יפה לישראל, ולא בית המקדש בלבד יפה היה להם, אלא אף ישראל, שאילולי ישראל לא היה מטר יורד לעולם, ולא השמש זורחת. ולעתיד יראו אומות העולם היאך מתדבק הקב"ה עם ישראל, ויבואו אף הם להדבק בהם, כמו שאמר הקב"ה "בימים ההמה אשר יחזיקו עשרה אנשים מכל לשונות הגוים והחזיקו בכנף איש יהודי לאמר נלכה עמכם כי שמענו אלהים עמכם" (זכריה ח, כג).

יראתו על פניכם

ולכך מוכרחים הם האומות למידת עזותו יתברך, שכנגד זה ניתנה התורה במדבר סיני, אבל כנגד ישראל נְתַנָּה להם הקב"ה תחילה במדבר סיני, ולאחר שיכן כבודו באוהל מועד בצנעא. כי מידת ישראל בטבעם היא הבושת, כמו שאמר ריש לקיש במסכת יבמות (בדף עט ע"א) ששלושה סימנים יש באומה זו, הרחמנים והביישינים וגומלי חסדים, שכאשר טענו למשה בהר סיני "דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות" (שמות כ, טז), השיבם משה "אל תיראו כי לבעבור נסות אתכם בא אלהים ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו" (שמות כ, יז), ודרשו במסכת נדרים (בדף כ ע"א) שזוהי הבושה המביאה לכדי יראת חטא, שכל המתבייש לא במהרה הוא חוטא, ומי שאין לו בושת פנים בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני, ופירש הרא"ש (בנדרים שם) שהוא מפני שמהר סיני ירשו ישראל הבושת.

עוים שבאומות

אבל מאידך אמרו במסכת ביצה (בדף כה ע"ב) שרק מפני שעזים הם ישראל ניתנה להם התורה, שאם לא ניתנה תורה לישראל אין כל אומה ולשון יכולים לעמוד בפניהם, כי עוים שבאומות הם. וביאר המהרש"א (בנדרים שם) שבדרכי המדות הרי שמידת ישראל היא הבושת, שסימן יפה באדם היא הבושת, אבל בדרכי הלימוד הרי לא הביישן למד כמו שאמרו באבות (ב, ה), ובזה שייכת להם התורה מפני עזותם לשני טעמים, שמפני שעזים הם יבואו ללמדה מחד, ומאידך תהא התורה מתשת עזותם, ותביאם לכדי שתהיה יראת התורה על פניהם, שהיא הבושה.

עז כנמר

ובאר הפני יהושע (בביצה שם) שעזות ישראל שבח היא להם, וכענין המובא באבות (ה, כ) 'יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר לעשות רצון אביך שבשמים', כי בעזותם יעמדו סוף דבר על אמיתת התורה כראוי, ולכך כפה עליהם הקב"ה תחילה הר כגיגית שיקבלו התורה כמובא במסכת שבת (בדף פח ע"א), כי ידע שבעזותם כנמר יעמדו לבסוף

ואלה יעמדו על הברכה

העלון מוקדש לרפואת ישועת והצלחת:

פבל נסים בן מרינה, צבי בן סוניה, גילה בת חביבה לזיווג הגון: אוריאל בן לאה, נחמה בת הניה, יעל בת נחמה, אביתר בן ליהי להקדשות ניתן לפנות בטל' 076.599.599.1

לעילוי נשמת

ראו דוד דרור בן רונית
איסוג בן מריה
חביבה בת דוד

על עומק התורה והמצוות ויקבלוה באהבה, ולעומתם עזות אומות העולם היא להיפך, שמביאתם לקלות הדעת ושלא לעמוד על עומק אמיתת איזה דבר, ולכך לא היתה התורה ראויה להם. והוא כמו שביאר הכתב סופר (בביצה שם) בשם אביו החתם סופר שעזות ישראל ירושה היא להם מאברהם אביהם, שהיה עז כנמר לעמוד נגד כל העולם כולו, והיה יחיד בעולם באהבת ה' ויראתו, ומתוך כך ברכו ה' יתברך והוציא ממנו אומה שלימה עזים כמותו, העומדים בנפשם כנגד שבעים אומות להעמיד דת התורה הקדושה, ובזה מדת עזותם הרי היא לטובתם לחיי עד.

שואל, מפני שלא היה בו שום דופי משפחה (רש"י), כי אין מעמידין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו, שאם תזוח דעתו עליו, אומרים לו חזור לאחוריק, כמו שאמר רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יהוצדק. וכתב רש"י (שם) שלכך מה שבא דוד מרות המואביה והיה מאחוריו דופי משפחה כביכול, היא שעמדה לו שתימשך מלכותו בזרעו אחריו. וכתב החזקוני (בשמות ו, כ) שכן הוא גם במשה שבא מליקוחים העתידיים ליאסר בתורה, כמו שכתוב "ויקח עמרם את יוכבד דודתו", אלא שהסכים לזה הקב"ה שתהיה קופה של שרצים תלויה לו בצוארו, וכמו שמצינו בדוד.

עזות ובושת כרוכים יחדיו

ובזה יכול כל אחד בכל דור לשוב לקבל התורה מאהבה במקומו ומדרגתו, שכאשר רואה אדם שנכנסה בו ממידת העזות הרעה של אומות העולם וחפץ הוא לשוב ולהיטהר ממנה, יש לו לעורר בקרבו אמיתת העזות והבושת שנכרכו יחדיו על הר סיני, ובזה ישוב למעלתו ותפארתו כירושה לנו מאבותינו. שדרך העזות שאינה טובה היא, שמתוך שנתמלא האדם חרטה ובושת ממעשיו סובר הוא בדעתו ששוב אינו ראוי כביכול לעסוק בעבודת הבורא ב"ה, ובאמת הוא דרך קלות הדעת של אומות העולם שבעבורה הפסידו מתן התורה, ואין ראויה דרך זו לישראל כלל, אלא אדרבא, מתוך בושתו ויראתו יגביר עזותו בקרבו כנמר דוקא, להשתדל ביותר אחר כבוד הבורא ב"ה ולהגביר מידת העזות הטובה שמצד הקדושה על מידת העזות הרעה שגרמה לו להכעיס לבורא ב"ה בחטאו, ובזה ישוב ויעמוד על אמיתת התורה המסורה לנו מסיני, וישוב למעלתו הראויה לו משורש מחצבתו.

ונחנו מה

ובזה דווקא זכו להיות מנהיגי ישראל לדורות, כי מצד מהותם סברו עצמם לגרועים מכל, שהרי דופי משפחה עומד כביכול מאחוריהם, אבל דוקא מתוך כך נתנו דעתם לכבוד הבורא ב"ה בנקיות אמיתית, שהתבוננו בגדולת רחמיו העצומים עימהם, שעל אף מיעוט ערכם נתן להם עינים לראות ולב לשמוע את כל אשר יצר ועשה וברא בעולם, ובתוך כך לא היה נחשב להם מכל מציאותם אלא אלו העינים היכולים להביט בכבודו יתברך, ועל כך שיבחוהו ורוממוהו בכל אהבתם ויראתם, ובזה מצאו חן בעיניו יתברך, שבמקום גדולותו שם אתה ענותונותו (מגילה לא ע"א), וחפץ לשכון עימהם, ובחר בהם להיות למושיעי ומנהיגי ישראל.

קופה של שרצים

וזו היתה מידת כל מנהיגי ישראל ומלכיהם האמיתיים מעולם, שלא שתו דעתם על מקומם ומדרגתם כלל, אלא היתה נתונה מגמת פניהם רק להגדיל כבוד ה' יותר ויותר, יהיה אשר יהיה. כמו שאמר רב יהודה בשם שמואל במסכת יומא (בדף כב ע"ב) שלכך לא נמשכה מלכות בית

קבלת התורה שבכל מדרגה וזוהי דרך קבלת התורה לכל אחד מישראל באשר יהיה, שלא יביט אל מיעוט ערכו בעיניו, וכן על כל ענין שהוא מצד עצמו ומהותו, שבזה דבק הוא בצד הבושת הטבועה בקרבו מתולדתו, אלא יביט ויתבונן ברחמיו וחסדיו יתברך אשר מגלה ועושה הוא עימו על אף מיעוט ערכו, ובזה יבין ויראה כמה מגולה אהבתו יתברך אליו, ובתוך כך יגביר בקרבו חשק האהבה להשתדל בעסק עבודתו כפי דרגתו ויכולתו, שבזה דבק הוא בצד העזות הקדושה הירושה לנו מאבותינו, ונחשב הוא בזאת השעה כעומד מחדש על הר סיני ומקבל התורה בשמחה ואהבה, כדרכי משה ודוד.

"ואומר לך בדמיק חיי" (יחזקאל טז, ו)

משיעור יום ה' בלק תשע"א

א

הנה עיקר מה שיצאו ישראל ממצרים הוא שיצאו ממ"ט פנים טמא למ"ט פנים טהור כמו שאמר רבי אליעזר בזוהר שמות (בדף טו ע"א), שכנגד כל טומאה בה שרויים היו במצרים, נמשכה עליהם כנגדה קדושה מהתורה שעתידיים היו לקבל בהר סיני. וענין הטהרה שהשיגו במ"ט ימי העומר היא 'דעת', שהם מים וחסדים עליונים, ובזה יצאו בכל יום מטומאה לטהרה, ונרמז הדבר בכתוב (ויקרא כא, א) "לנפש לא יטמא בעמיו" העולה בראשי תיבות כמנין 'חסד', שבכח הדעת מצד החסדים שנשפעה להם בכל יום, יצאו מטומאה לטהרה (בת עין פ' אמור).

ב

ודעת שלימה ומתוקנת היא שידע האדם שה' ב"ה אל רחמן מלא רחמים, ושהוא טוב ומטיב לאדם בכל מיני טובות בכל יום ויום, והתפשטות דעת זו היא כאשר מודיעים לכל באי עולם את מידת רחמנותו וטובתו של השי"ת, והוא מה שכתוב (ישעיה נח, יד) "אז תתענג על ה'", וכענין שהיו מברכים החכמים זה לזה 'עולמך תראה בחייך' כמובא במסכת ברכות (בדף יז ע"א), שעולמו של אדם הוא רושם מ'גן עדן' שיזכה לעתיד, והוא העונג על ה' ב"ה, כי 'גן' הוא אורייתא קדישתא שהיא ג'ן פרשיות כמובא במדרש הנעלם שבזוהר וירא (בדף קד ע"ב), וזהו כנגד השתלשלות התורה עד העולם הזה הגשמי בתורה שבעל פה, וכענין "באתי לגני אחותי כלה" (שה"ש ה, א), כמו שאמר רשב"י בתיקוני הזוהר (בתיקון כח, דף עב ע"ב), ו'עדן' הוא כנגד חמישים שערי בינה כמו שאמר רשב"י

בזוהר בראשית (בדף כו ע"א), שהיא שורש התורה הקדושה שקבלנו בהר סיני, כענין שכתוב (בראשית ב, י) "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן", ש'נהר' הוא התפשטות התורה ועמוד האמצעי, הוא יוצא 'מעדן' היינו מחמישים שערי בינה, כמו שאמר רשב"י שם בזוהר בראשית (בדף כו ע"ב), וזהו 'אז תתענג', ש'אז' הוא כנגד שמונת ימי בינה, כי בה מתהפך ה'נגע' ל'ענג', וכמובא שם בזוהר בראשית (בדף כו ע"ב) ש'ענג' עולה בראשי תיבות 'עדן נהר גן'.

ובזה נכנעת המלכות שאינה מצד הקדושה, כי הנה כאשר מכירים בטוב השי"ת ונשפע דעת אמיתי לגלות את רחמי השי"ת וטובו, זו התגלות אמיתות התורה שכולה גילוי של רחמי השי"ת, ויש בכל גילוי של תורה בכדי לבטל את הקליפה וכל מידת אכזריות ודרך הפירוד. וכענין שאמר רשב"י שם בזוהר בראשית (בדף כו ע"ב) שכאשר יצאו ישראל מהגלות, תתגלה אמיתות התורה ויהיה אור התורה ל'עונג' לישראל ול'נגע' לערב רב, שיהיה זה להם כנגע צרעת, וכפי שהתגלה האור הגנוז במצרים, שלישראל היה זה לאור טובה וברכה, ולמצרים היה זה למכה וביטול לקליפתם.

ג

ועדן היא כנגד האות ע' ד'עונג' כמו שאמר רשב"י שם בזוהר בראשית (בדף כו ע"א), ורומז הוא לכך שתלוי הכל בעין ובדעת שיהיו לאדם לראות ולהביט על העולם, שאם קיבל את התורה ממקור קדוש ונקי ווכל לראות עונג בעיניו, ולהביט על כל הקורות אותו כענין 'ענג', אבל

ולהתפלל לפניו ולהיות בקרבתו ובסמיכות אצלו יתברך.

ו

ובאמת שמיום שנתגלה הקב"ה במצרים בכל עשר המכות, החל האור הגנוז להאיר בישראל, ונשפע בהם דעת קדוש ממימי החסדים להאיר בדעתם מגדולת ה' ב"ה ומגודל אהבתו אותם, וכבר כאשר היו בתוך מצרים החלו לנתק עצמם מטומאות המצרים, ולכך מה שעדיין היו בענין טומאת מצרים נבחן הדבר בעיקר בכך שלא יכולים היו לחשוב בדעתם שיוכלו לעבוד לא-ל ב"ה ולעמוד לפניו בתורה ותפילה, ועיקר מה שאחוזים היו בטומאת מצרים היה בענין זה, כיצד יוכלו לעמוד לפניו יתברך אחר שנשקעו בעברם בדרך המצרים.

ועל ענין זה צריכים היו למסור את הנפש, וזהו עיקר המסירות נפש שיש ליהודי בגלות. כי יש בכח כל אדם לבוא לכל המעלות והטובות כולם, אמנם תלוי הדבר בכך שלא ירחיק את עצמו על ידי מחשבה ודעת שבלוע הוא בטומאה ותאוות. והיא טומאת בלעם שיועץ היה לפרעה עצות שונות ומשונות להביא את ישראל לכדי יאוש מעצמם. כי גם בלעם ידע ממנו יתברך, כמו שהעיד ואמר על עצמו (במדבר כד, טז) "וידע דעת עליון", אמנם מרחק ומטמא היה עצמו מתוך שהיה אווז שאין לו היכולת להתקרב מעצמו, אלא מצד מה שנשפע לו מלמעלה לכד, ונרמז הדבר בשמו 'בלעם' שהוא נוטריקון 'בלע - עם', שדעתו היא שבלוע האדם בתאוותיו ויצריו ואין לו היכולת לבוא לפניו יתברך חלילה.

ועל דעת זו של בלעם נלחמים הצדיקים יחידי סגולה לבטלה מן העולם, כי נמשך רושם מזו הטומאה לארבעת אמותיהם של עובדי ה' ולחפצים בקרבתו, וזה משום שנמשכת טומאתו מצד הרע שבנפשו של 'הבל', וכמו שכתב רבנו האר"י בליקוטי תורה (בפ' בראשית) שהטוב שבנפשו נתגלגל בשת, וכנגד האות ה' ד'הבל', ובסוד "כל שתה תחת רגליו" (תהלים ח, ז) שהם אותיות ש"ת ה', ונפש הרע של הבל הם אותיות 'בל' מ'הבל', ונרמזים בכתוב (בתהלים קמו, כ) "ומשפטים ב"ל ידעום", שהוא חסרון הדעת דקדושה, ונדבקו האותיות 'בל' באותיות 'עם', היינו בערב רב שבישראל הנקראים 'עם', והיא קליפת 'בלעם', שמהותו ודרכו היא לראות 'ענג' ל'נגע'.

ולכך כאשר יאיר אור הגנוז בגאולה הקרובה, יהיה זה 'ענג' לישראל ו'נגע' לערב רב כמו שאמר רשב"י שם בזוהר בראשית (בדף כו ע"ב), כנגד קליפה זו של בלעם, ומפני שמסר משה את נפשו לתקן את נפשו של 'הבל' נוטל היה מהערב רב, כי רצה לבררם ולהעלותם, עד שמפני כך לא זכה לעלות בגופו השמימה כחונך ואלהו, כמובא שם בליקוטי תורה לרבנו האר"י (בפ' בראשית).

ז

והנה בכדי להפוך 'נגע' ל'ענג' תלוי הדבר בעין של האדם כאמור, כי בלעם היה 'רע עין', והיה מראה בדעתו ובחכמות גדולות כיצד אין תקוה לישראל, ועל אף שהראה הקב"ה לעולם כולו את גודל אהבתו העצומה לישראל, היה הופך הכל בחכמתו ומראה שאין הדבר כן, ומצד ישראל אין בהם את הכלים לעמוד ולקבל אהבתו יתברך ולעובדו. ועל כך נאמר (משלי כב, ט) "טוב עין הוא יבורך", ואמרו במסכת נדרים (בדף לח ע"א) שנאמר זה על משה רבנו, שקיבל הוא את התורה אך בטובת עינו על ישראל נתן להם את התורה, כי מביט היה בהם רק בטוב עינו עליהם, וכענין שכתוב (תהלים עג, א) "אך טוב לישראל".

כי עיקר מה שצריכים אנו לחכמים מוסרי התורה הוא בכדי שיחקקו בדעתנו את הרחמים שבתורה ואת שורש ומקור התורה, וכאשר מביט האדם בטובת עין על הכל, נשפעת לו הברכה מהתורה, שברכה זו היא דעת וחסדים שידע האדם מטוב השי"ת וממידת רחמנותו על הכל, ושהוא יתברך מטיב עימו בכל יום ויום בכל מיני טובות ומגן וסוכך ושומר אותו מכל רע תמיד, עד שיביאו לתכליתו הנצחית הנצרכת לו משורש נשמתו ונפשו ורוחו, ויתוקן בשלימות הדבקות בו יתברך.

כאשר לא קיבל האדם תורה ממקור קדוש, הנה רואה הוא בעיניו 'נגע', וזהו מפני שאין בתורתו לחלוחית הנמשכת מצד החסדים והמים, ונחשבת היא כנהר יבש.

והצדיקים עוסקים תמיד בתורה 'לשמה', לשם האות ה' שהיא הבינה וסוד ה'עדן', שכל מטרת תורתם היא לגלות את התכלית האחרון וגילוי רחמנותו יתברך, ואינם רואים פגם בעיניהם לעולם, שהרי פגם המחשבה והעינים אינו רק ענין לפגם בקדושת היסוד, אלא אף כאשר רואה האדם בעיניו איזהו רע בנבראים הרי זה פגם וקלקול גדול, אבל תורת הצדיקים נובעת היא מטוב עיניהם, שנקיים עיניהם מכל רע ואינם רואים כל רע בנבראים, כי עיקר קדושת מחשבתם ועיניהם היא שלא לראות רע בעולם כלל, ואינם מטים את מחשבתם ועיניהם לצד הדין, ומכח זה ממשיכים הם רחמים בעולם, שהוא 'נהר היוצא מעדן', ולכן תורתם היא כזה הנהר היוצא מעדן, ובכל דברי תורתם מגלים הם את שורש ותכלית התורה, שהיא גילוי טובו ורחמנותו יתברך, כמו שכתוב (בתהלים קמה, ט) "טוב ה' לכל ורחמי על כל מעשיו".

ד

והנה כאשר יש באדם מחשבות על כך שאין לו תקנה ומקולקל הוא עד מאד, הנה בזה מנתק הוא עצמו מקדושת התורה ואמיתות התורה הבאה לגלות את מידת הרחמנות של השי"ת, וכמו שרואים בכל ספר ויקרא ותורת כהנים שהוא גילוי רחמנותו יתברך, לתת דרך התקרבות לכל אדם ולכל מיני ריחוק, וכן הם כל דרכי התורה שתכליתם לקרב האדם ולגלות עליו רחמים, להביאו לשלימות ותכלית נצחי ואמיתי.

וצריך האדם לידע שאינו יודע מה מחשבות השי"ת עליו אלא מדברי התורה והצדיקים. שהרי עלינו כתיב "אהבתי אתכם אמר ה'" (מלאכי א, ב), וצריך האדם לחשב בדעתו שיותר ממה שרוצה הוא בטובת עצמו ה' ב"ה חפץ בטובתו יותר ויותר, אמנם מחמת השקר שהתפשט על הכל, סובר וחושב האדם שאין חפץ השי"ת בטובתו, כי תפסו בני האדם בדעתם מה היא טובה ומה להיפך, מה היא גדולה ומה לא, ולפי דעת זו מודד האדם את רחמנות השי"ת עליו, ועל כך מתוודים אנו ביום הכיפורים "את אשר קרבת הרחקתי ואת אשר הרחקת קרבת", שהלך האדם בדעתו אחר דעת בני האדם, ובזה הרחק את עצמו מטוב השי"ת ומהדבקות בו ובמידת הרחמים.

ה

וכל מה שעשה השי"ת לישראל במצרים, בדרך זה של אותות ומופתים מצד התעוררות הדין לבטל ולהכניע לקליפת מצרים, היה זה אור וחסד לישראל, וכדוגמת מכת דם שהיתה ביטול לקליפת עבודה זרה של המצרים, ונתעורר דין על גופם ושיבור קליפתם, הנה נעשה בזה גדולה וטובה לישראל, כמו שאמר רבי אבין הלוי ברבי בשמות רבה (ט, ט) שנתעשרו ממכה זו, כי היה כל זאת אור גילוי האהבה לישראל, וכענין שכתוב (דברים יד, א) "בנים אתם לה' אלהיכם", והיתה הנהגה זו בכדי להראות לישראל את אהבתו יתברך אליהם, כענין שאמרו בפסיקתא (פסקא לו) שבעת חבלי לידת הגאולה שיפרע הקב"ה מאומות העולם יתפחדו ישראל, ויאמר להם הקב"ה 'בני אל תתפחדו, כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם'. ובאמת שבכל האותות והמופתים ובכל היד החזקה שהראנו השי"ת במצרים לא היה כל גילוי אהבתו זו יתברך אלא בצמצום גדול, כענין השערות שהוא שיעור מדוד בצמצום גדול כמובא באדרא זוטא שבזוהר האזינו (בדף רצג ע"ב), ובסוד השעורה שהיו מקריבים בקורבן העומר שעורים בט"ז ניסן.

וכאשר ראו אז ישראל דבר מועט מגדולת הבורא ב"ה, והבינו שכל אלו הנפלאות וכל גילוי אהבה אין קץ מאיתו יתברך אינם אלא גילוי בצמצום אין סוף, ובסוד שעה, נרעשו בדעתם כיצד יוכלו לעבוד אל גדול כזה ונורא, ועל זה חקק בהם משה רבנו את דרכי האמונה אשר "מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כה' אלהינו בכל קראנו אליו", שעל אף גדולתו ונוראותו יש לנו את היכולת לעמוד

בסופם 'והנה פרח... ויוצא ציץ ויגמול שקדים', ו'שקד' מורה על השקדנות, כענין שכתוב (ירמיה א, יב) "כי שוקד אני על דברי לעשותו", שדבק האדם בדרכו להתקרב להש"ת ואינו שם ליבו למחשבות שאינם טובות, ושוקד לראות בעיני טובה את מעלת עבודתו לפני הש"ת.

ומפסח עד עצרת הוא זמן בו מקבל האדם את המוחין והדעת שלו על התורה. כי תלוי הכל כיצד ניגש האדם לקבל את התורה, ומה הוא מחפש בתורה, והעיקר הוא שיחפש האדם בתורה את תכליתה, לידע ולגלות את טוב הש"ת, וזהו מכח האמונה שיש בכל אחד ואחד, שדומה היא האמונה ללבנה שפעם היא חסרה ופעם היא מלאה, וכן כשיצאו ממצרים היתה הלבנה מלאה והיו להם מוחין גדולים, ולאחר מכן נעשו חסרים וצריכים היו לספור יום יום בכדי להמשיך את המוחין, עד שזכו לכלל הבחינות של המוחין הנצרכים להם לקבל את התורה כמו שאמר רשב"י בזהר בראשית (בדף נג ע"א), ונרמז הדבר בכתוב (תהלים צב, א) "להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות", שתחילה בעת יציאתם ממצרים היו כענין 'בבוקר חסדך' שנשפע להם דעת מצד החסדים, אך לאחר מכן צריכים היו ל'אמונתך בלילות', להשלים להם את המוחין מתוך שיתעוררו להאמין בעצמם שיכולים הם לקבל את התורה ולבוא לכל הטובות כולם, וכנרמז בתיבת 'אמונתך' העולה כמנין 'ניסן אייר סיון', לרמז שכל קבלת התורה תלויה בזה שידע האדם מכוחו ויכולתו להתקרב להש"ת.

יא

והנה כל ענין זה שידע האדם מגודל מעלת עבודתו, וממעלת כל רצון וכל מחשבה שיש לו ממנו יתברך, ושיכיר מגודל אהבת הש"ת ויהיה לו את הכח לרוץ אחרי התורה והתפילה, אין יכול האדם לזכות לזה אלא מתוך שיש בו אהבת ישראל ואהבת חינום. כי קודשא בריך הוא והתורה וישראל כולא חד כמו שאמר רשב"י בזהר אחרי (בדף עג ע"א), ואחדות הש"ת התורה וישראל הם מצד מה שהקב"ה הוא טוב ומטיב לכל, ומושרשת היא התורה ברחמים, הגמורים וכל גילוי התורה הוא בכדי לגלות את הרחמים. וכמו כן הוא ב'ישראל', שרק כאשר יש לאדם עין ומחשבה טובה על כלל ישראל, ומכיר הוא בחלק הטוב הגמור שיש בכל אחד מישראל, הנה רק על ידי זה יכול לידע גם מטוב הש"ת ומגילוי הרחמים שבתורה. ובוזה נקשר האדם באחדות ויש לו גילוי גם של טוב הש"ת וגילוי הרחמים שבתורה.

וכאשר אין באים לדעת זו ואין מכירים ברחמי ואהבת הש"ת, פוגמים בזה בשערות וצינורות של מעלה, היינו בגילוי אהבת הש"ת שגילה לישראל בצמצום כאמור. ולכך אין מגלחים בעומר כאבלות על שנסתלקו עשרים וארבע אלף תלמידי רבי עקיבא כמוכא בשולחן ערוך (באו"ח סי' תצג, סעיף ב), כי מתוך שלא כיבדו תלמידי רבי עקיבא זה לזה פגמו בשערות, ולכך לא באו לגילוי שורש התורה, ולא יכולים היו למסרה לדורות.

ולכן בכדי לבוא למדרגת האחדות וגילוי התורה זהו רק על ידי אהבת חינום וכנרמז בתיבת 'אחד' העולה בראשי תיבות 'דרך אהבת חינום', שמכח אהבת חינום יוכל האדם לראות 'ענג' ולא 'נגע', וליצא מרע עין לטוב עין, ובוזה יזכה לברכה, שהיא הידיעה מטוב הש"ת ומידת הרחמים, ומסיר הוא מעצמו כל יאוש הבא מקליפת בלעם, וכנרמז בתיבות 'אחד עונג' העולים כמנין 'בלעם', כי על ידי האחדות יוכל האדם לצאת ממ"ט פנים טמא למ"ט פנים טהור, ולראות את הכל כעונג ולגלות את טוב הש"ת בכל עניינו.

ולכן צריך האדם לידע שעיקר מסירות נפשו צריכה להיות על עין טובה ועל דעת מתוקן בענין זה, שידע שעל אף שיש בדעתו את ענין ריחוקו הגדול, ושנטמא ועבר ונתרחק מה' ב"ה, אין לו להביט על זה כלל. כי בכדי שימדוד האדם את אהבת הש"ת אליו ואת רצונו יתברך להיות אצלו בסמוך אליו תמיד, הנה לזה צריך שיחשוב מדעת ודברי הצדיקים שנלחמו בטומאת בלעם, ובדעת הצדיקים שהיו טובי עין על ישראל תמיד, וזה אשר יהיה תפיסת דעתו ומחשבתו על עצמו, והוא הנקרא 'אמונת חכמים', שמאמין לדברי חכמים היפך דעתו.

ח

כי כאשר יש באדם יאוש הרי שיש בו מצד המיתה ממש, וכאשר יש בו מעט מן היאוש לקרבת ה' ב"ה, הרי שיש בו מעט מן המיתה, ועל זה קרא לנו הקב"ה במצרים "ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמין ואומר לך בדמין חיי ואומר לך בדמין חיי" (יחזקאל טז, ו), ש'מתבוססת בדמין' הוא כמובא בדברי רבנו האר"י בשער הכוונות (דרושי הפסח ה) שהוא אותיות 'מת בוססת', שצד המיתה הוא מחמת שהטומאה בוססת ונאחזת בדמים הטמאים, שהם כל החטאים שנתרחק האדם בהם ועל ידם מה' ב"ה, ובוזה מייאשת צד הטומאה לאדם מלחשוב מקרבת ה' ב"ה. ולכן ענין המסירות נפש הוא שמתוך הריחוק הגדול, שהוא דם טמא שנאמר עליו "הצילני מדמים אלהים" (תהלים נא, טז), יתגבר ברצון והשתוקקות לעבוד להש"ת, ולא ייאש עצמו לומר שאין לו תקוה בריחוקו, והדם השני הוא דם טהור של מסירות נפש לעבוד להש"ת ולהתרום מתוך דעת וסברת מצרים שאין לאדם תקוה ותקנה, כי באמת בו בשעה שהוא נמצא יכול הוא לבקש את הש"ת ולחשוב ממנו יתברך. וזוהי מסירות נפש, שמוסר אדם את דמו ונפשו לבקש ולחשוב ממנו יתברך מתוך הריחוק.

וזהו 'ואומר לך בדמין חיי ואומר לך בדמין חיי', שבאמת דוקא מתוך שתי הדמים צריך האדם לעורר חיותו ותקותו, שמחד ידע מקומו ויבוא לשפלות והכנעה מחמת ריחוקו, ומאידך ימצא שם דרך להתפייס לפניו יתברך, שגם הוא חפץ להיות חלק ה' עמו, שהרי מכח מעלת נפשו שמזרע ישראל הוא יש בכוחו לבוא ולעמוד לפני הש"ת, שזהו מצד הדם הטהור במסירת נפשו, ובוזה יהפכו כל הדמים מאודם ללובן, וכמו שאמר רבי יהודה בזהר בא (בדף לה ע"ב) שהחזיר הקב"ה את אותו הדם לרחמים, ועל אף שהדם הוא אודם ודינים הנה 'אתחזר לרחמי', שדוקא מתוך הדמים, שהם הדין והריחוק יבוא האדם לחיים, וכמובא בדברי רבנו האר"י בשער הכוונות (בדרושי הפסח א) שבתמורת אלו הדמים, הרומזים לשעבוד הצער והדין, יבוא האדם אל הדבקות וימשכו לו מוחין גדולים לעמוד לפני הש"ת, שנקראים מוחין אלו 'חיים', וכמנין שמות אה"ה הוי"ה אה"ה, ועל ידי חיים אלו נצא מהגלות.

ט

כי נדמה לאדם שכאשר מייאש הוא עצמו, נעשה בזה החיסרון בו לבד, אבל באמת אינו כן, כי כאשר דובר האדם בעצמו שאין לו תקוה ותקנה, בזה מעכב הוא את גאולת ישראל כולה, ואם יש איזו טרוניה על האדם אין זה מחמת ריחוקו, אלא משום שאינו מוסר את נפשו על המחשבה הטובה ועין טובה שיהיה לו על עצמו. כי כל אדם הוא ככלל ישראל כולם, וכענין הכתוב (במדבר יז, כג) "והנה פרח מטה אהרון לבית לוי ויוצא פרח ויוצא ציץ ויגמול שקדים", ואמרו במדרש (מובא בדרשות ר"י אבן שועיב פ' קורח) ש'והנה פרח' זה בית מקדש ראשון, 'ויוצא ציץ' זה בית שני, 'ויגמול שקדים' זהו בית השלישי, וכמו כן נחשב האדם ככלל ישראל, שאחר כל אש רנעשה עימן מעודם בתלאות הגלות, יתקיים

קחו חלק במפעל הקודש

המעונינים להצטרף למערך הרכזים ברחבי הארץ והעולם ולחלק מידי שבוע את גיליונות הקודש באזור המגורים וכן לתגובות הארות והקדשות בעניני העלון ניתן לפנות

076.5995991 או במייל: m.yam.shlomo@gmail.com

לקבלת הגיליון במייל ניתן לפנות לכתובת: alonim.yanuka@gmail.com